

Kansenverkenning duurzaamheid MITC

Uitwerking duurzaamheidssessies

2 maart 2021

INLEIDING

Sessieachtergrond en het Ambitieweb

Introductie

Op donderdag 19 november 2020 en dinsdag 1 december 2020 vonden de (digitale) duurzaamheidssessies plaats voor het Mobiliteit & Infrastructuur Testcentrum (MITC). In twee sessies gingen we in gesprek over de mogelijkheden en kansen op het gebied van duurzaamheid.

In de eerste sessie stond het MITC als geheel centraal. Hierbij werd nagedacht over de duurzame kansen voor een innovatief multimodaal 'smart mobility' cluster dat wordt opgezet en in latere fasen verder wordt uitgebouwd. Het MITC faciliteert in de verschuiving van testen en experimenteren met smart mobility, naar toepassing en gebruik in de dagelijkse praktijk. Bij de eerste sessie waren Bart Tolboom (provincie), Gerard Doll (RDW), Christophe Hermans (DNW) en Jan Hendrik Sweers (provincie) aanwezig.

In de tweede sessie stond de RDW testcentrum centraal, die in Marknesse wordt gerealiseerd in de vorm van een verlengde kombaan met bijbehorende faciliteiten. Bij de tweede sessie waren Bart Tolboom (Provincie), Bart Atema (abcnova, namens RDW) en Robert te Riet (abcnova, namens RDW) aanwezig.

Tijdens de duurzaamheidssessies zijn de duurzame ambities verkend met behulp van het Ambitieweb: één van de instrumenten uit de Aanpak Duurzaam GWW. Vervolgens zijn deze ambities vertaald naar kansen. In dit verslag zijn de resultaten van de sessies beschreven. Per thema wordt toegelicht of er kansen worden gezien voor het bereiken van duurzame meerwaarde. In het laatste deel worden de conclusies en actiepunten beschreven. Via onderstaande 'knoppen' in de menubalk kunt u door het document navigeren.

Het Ambitieweb

Het Ambitieweb is een praktisch hulpmiddel voor het inzichtelijk maken en realiseren van duurzame ambities voor een project. Het leent zich voor een diversiteit van toepassingen, waaronder het inventariseren van ambities en het

vasthouden aan deze ambities gedurende het proces. Het Ambitieweb helpt om de ambities voor het project in één oogopslag helder te maken. Het Ambitieweb is een visuele weergave van de duurzaamheids-thema's en de daaraan gekoppelde ambitieniveaus. Het brede begrip duurzaamheid is uitgesplitst in 12 thema's. Deze thema's geven een concrete invulling aan de 3P's; People, Planet en Profit (Prosperity).

Het Ambitieweb uit de aanpak Duurzaam GWW kent drie niveaus, namelijk:

1. **Minimaal:** inzicht in de duurzaamheidseffecten op het thema en het behalen van een minimale duurzaamheidsprestatie. Daarnaast is dit niveau in ieder geval wat wettelijk vereist is. Het minimale ambitieniveau kan evengoed leiden tot een verbetering wat betreft duurzaamheid.
2. **Bovengemiddeld:** het stellen van concrete verbeterdoelstellingen en het bereiken van significante duurzaamheidswinst op het thema.
3. **Maximaal:** maximale inzet om het meest haalbare te bereiken voor het thema: in plaats van 'minder slecht' is er geen negatieve belasting (bijvoorbeeld klimaatneutraal, energieneutraal) en wordt zelfs een positieve bijdrage geleverd (bijvoorbeeld energie leverend).

Op de volgende pagina is het Ambitieweb weergegeven dat in de duurzaamheidssessies is ingevuld en besproken.

Neem duurzaamheid zo vroeg mogelijk mee

Eén van de centrale basisprincipes van de Aanpak Duurzaam GWW is dat duurzaamheid zo vroeg mogelijk wordt meegenomen; het liefst al in het integrale gebiedsontwikkeling stadium. In de planfase liggen namelijk de grootste duurzaamheidskansen. Wat we zien bij de realisatie van de kombaan en het MITC als geheel is dat zij beide in een andere procesfase verkeren: voor de realisatie van de kombaan ligt al meer vast en zijn al meer keuzes gemaakt. De ontwikkeling van het MITC biedt relatief meer ruimte om duurzaamheid te borgen in het project.

AMBITIEWEB

Ambities voor het MITC

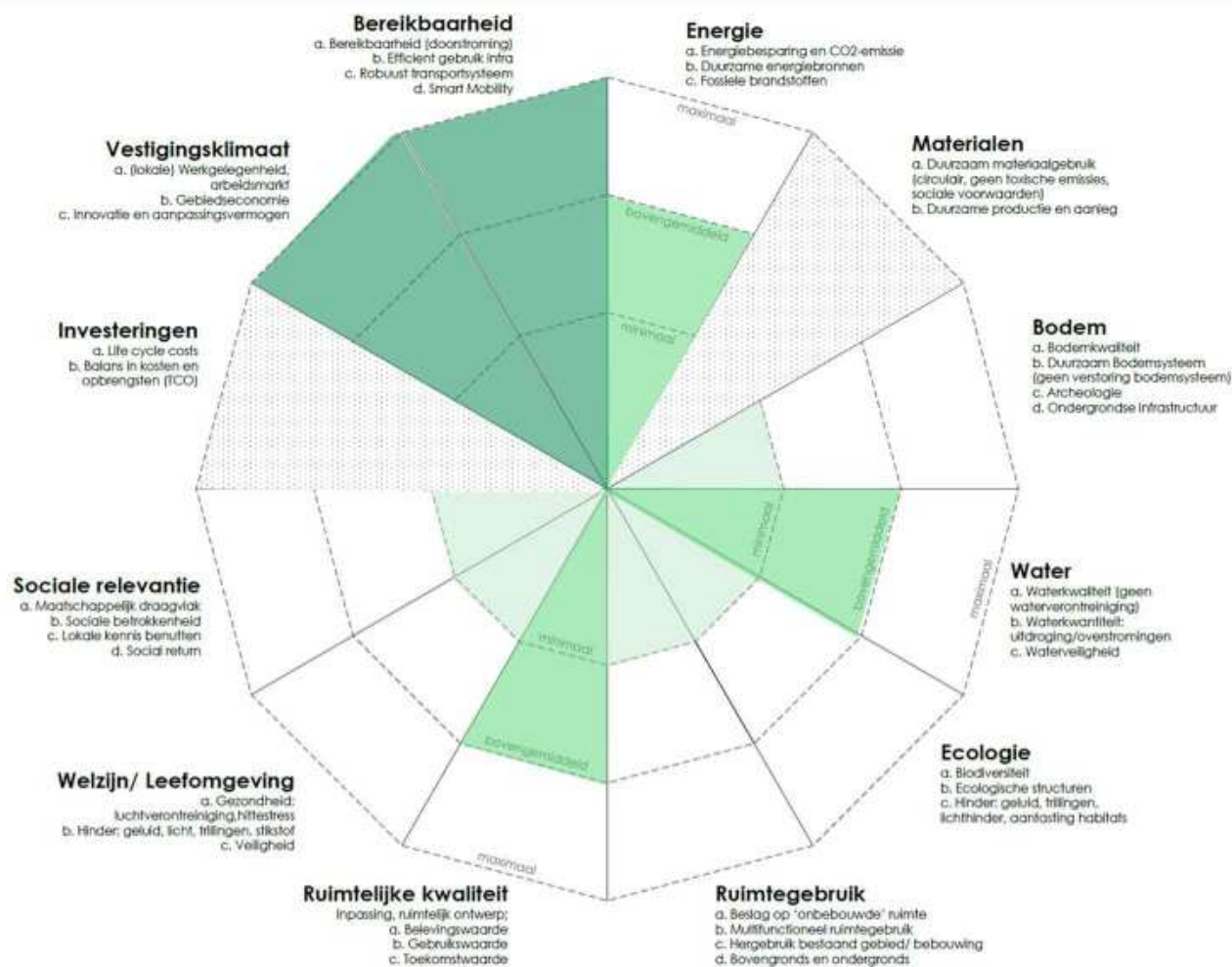
Ambitiebepaling MITC

Bij het invullen van een ambitieweb kunnen de deelnemers per thema bepalen welk ambitieniveau zij aan dat thema willen koppelen: zien zij kansen om een stap extra op dit thema te zetten en duurzame meerwaarde te bereiken? In de eerste sessie (MITC) startten we met het individueel invullen van het Ambitieweb, om vervolgens gezamenlijk in gesprek te gaan over de interpretatie van het thema en de beweegredenen om voor het ambitieniveau te kiezen. In de tweede sessie is voornamelijk gekeken of het Ambitieweb dat in de eerste sessie is ingevuld ook werd herkend door de deelnemers van de tweede sessie. Sluiten de ambities voor het MITC ook aan voor het testcentrum?

Op de afbeelding hiernaast is het Ambitieweb te zien dat in de tweede sessie is ingevuld voor de kombaan. Het Ambitieweb toont dat de meeste duurzaamheidswinst volgens de deelnemers te bereiken is op de thema's vestigingsklimaat en bereikbaarheid. Dit heeft met name te maken met de innovatieve en nieuwe werkgelegenheid die MITC in de toekomst gaat bieden en het efficiënt gebruik van infrastructuur, doordat alles op één locatie wordt getest.

Daarnaast zien we kansen voor een significante verbetering (een bovengemiddelde ambitie) voor de thema's energie, water en ruimtelijke kwaliteit. Voor de thema's investeringen en materialen is in de sessie geen ambitieniveau bepaald.

Op de volgende pagina's worden de ambitieniveaus per thema toegelicht, waarbij onderscheid is gemaakt tussen beide sessies.

KANSENVERKENNING

Uitwerking duurzaamheidsthema's

Themabeschrijving	MITC, sessie 1	Kombaan, sessie 2
<p>Energie(transitie) Door de energievraag te verminderen en meer duurzame energie te gebruiken neemt de uitstoot van broeikasgassen (zoals CO₂) af. CO₂ komt vooral in de atmosfeer bij de verbranding van fossiele brandstoffen voor energieopwekking.</p>	<p><i>Ambitieniveau: Bovengemiddeld</i> Op het thema Energie worden kansen gezien voor besparing en duurzame opwekking van energie. We zien dit thema ook terugkomen in het duurzaamheidsbeleid van de provincie, die als ambitie heeft om energieneutraal te worden. Een belangrijke kans die de deelnemers zien is het realiseren van zonnepanelen op de eigen gebouwen. Dit gebeurt meer in de omgeving. Nabij het MITC wordt ook een zonnepark aangelegd. Dit is geen onderdeel van het hier voorliggende initiatief. In de sessie wordt de kans genoemd om te verkennen of er een koppeling is te leggen tussen de duurzame energie die in het zonnepark wordt opgelegd en de energievraag van het MITC. Daarnaast worden de mogelijkheden voor WKO als kans om te verkennen genoemd. Tot slot wordt in de sessie genoemd dat er elektrische oplaadpunten worden gerealiseerd voor de voertuigen van bezoekers en werknemers van het MITC.</p> <p>Ook worden in de sessie redenen genoemd voor een hoog ambitieniveau op het thema Energie vanwege de werkzaamheden die in het MITC plaatsvinden. Zo faciliteert het testcentrum de transitie naar elektrisch en waterstof. In het laatste deel, conclusie en vervolgarties, gaan we verder in op dit onderscheid tussen de ontwikkeling zelf van het MITC en de activiteiten die er plaatsvinden.</p>	<p><i>Reactie thema en ambitieniveau</i> In de tweede sessie wordt gesteld dat een bovengemiddelde ambitie niet past bij de kansen die tot zo ver zijn genoemd. De zonnepanelen vormen volgens de deelnemers slechts een gedeeltelijke oplossing, evenals de elektrische laadpalen voor bezoekers en werknemers.</p> <p>De kombaan en faciliteiten er omheen zorgen voor een zeer hoge energievraag, denk aan verwarming van het testvlak en het opladen van de voertuigen (waaronder elektrische vrachtauto's). Er worden voornamelijk door het beperkte budget weinig tot geen kansen gezien om deze grote energievraag in te vullen met duurzaam opgewekte energie uit bijvoorbeeld zon of wind.</p> <p>De CO₂ prestatieladder kan mogelijk nog wel worden meegenomen bij de uitvraag, om de markt uit te dagen voor een duurzame aanleg van het project.</p>
<p>Materialen In een circulaire economie (CE) staat hoogwaardig hergebruik van producten en grondstoffen centraal. Er ontstaan bovendien geen afvalstoffen en schadelijke emissies naar bodem, water en lucht. Waar het kan, gebruik je grondstoffen die elders vrijkomen (secundaire grondstoffen), hernieuwbaar zijn (bio-based) of niet schaars zijn (algemeen beschikbaar).</p>	<p><i>Ambitieniveau: niet bepaald</i> Tijdens de eerste sessie was er onvoldoende expertise op het thema materialen en circulariteit aanwezig om een ambitieniveau aan dit thema te koppelen. Het gesprek over dit thema volgt, met aandacht voor duurzaam materiaalgebruik en grondverzet. Als eventuele kansen zijn in de sessie het hergebruik van de toegangsweg en besparing op materialen door hergebruik van onderdelen zoals de rolweerstandsbank.</p>	<p><i>Reactie thema en ambitieniveau</i> Tijdens de tweede sessie werden voor de kombaan zeer weinig kansen gezien voor het bereiken van duurzame meerwaarde op dit thema. Het ontwerp en budget biedt niet meer ruimte dan de realisatie van kansen als meubilair van duurzame, biobased materialen en het hergebruik van kantoor(onderdelen).</p>

KANSENVERKENNING

Uitwerking duurzaamheidsthema's

Themabeschrijving	MITC, sessie 1	Kombaan, sessie 2
<p>Bodem</p> <p>Bodem, grondwater en bodemleven vormen samen één systeem. Dit systeem is de basis voor een aantal essentiële functies. Ook is de bodem van belang voor het landschap, het behoud van archeologisch erfgoed en de CO2-balans. Deze functies zijn kwetsbaar voor verontreiniging, verstoring en daling van de bodem.</p>	<p><i>Ambitieniveau: minimaal</i></p> <p>Voor dit thema worden weinig kansen (en noodzaak) gezien voor een hoger ambitieniveau. Uit de uitgevoerde onderzoeken voor het MER is gebleken dat naar verwachting er een lichte verbetering optreedt in de bodemkwaliteit, met name ter plaatse van de huidige bedrijfspercelen. Op het gebied van archeologie is echter uit onderzoek gebleken dat beperkte aantasting mogelijk is. De deelnemers willen eenvoudig te realiseren kansen op het thema archeologie meenemen: bijvoorbeeld door archeologische vondsten een plek te geven in het landschap ten goede van de beleving.</p>	<p><i>Reactie thema en ambitieniveau</i></p> <p>Voor het thema bodem zijn geen aanvullende kansen genoemd. Wel komt als aandachtspunt aan bod dat er een verloop is in het plangebied van circa 1,5 meter dat geëgaliseerd moet worden.</p>
<p>Water</p> <p>Je kunt de kwetsbaarheid voor klimaatverandering verminderen door kansen voor klimaatadaptatie te benutten, bijvoorbeeld door in het ontwerp rekening te houden met de toenemende kans op wateroverlast, hitte en droogte en de gevolgen van overstromingen.</p>	<p><i>Ambitieniveau: Bovengemiddeld</i></p> <p>Uit de uitgevoerde onderzoeken in het kader van het MER worden weinig effecten verwacht op de waterveiligheid, oppervlaktewaterkwaliteit en de grondwaterkwaliteit en – kwantiteit. Op het gebied van oppervlaktewaterkwantiteit is er de noodzaak tot het aanleggen van waterretentiecapaciteit, zodat negatieve effecten kunnen worden voorkomen. Als kans wordt in de sessie genoemd om te verkennen of er een relatie kan worden gelegd tussen het opvangen van overtollig hemelwater en de reservoirs.</p>	<p><i>Reactie thema en ambitieniveau</i></p> <p>In de tweede sessie wordt genoemd dat het koppelen van de reservoirs aan kansen voor oppervlaktewaterkwantiteit kan conflicteren met de regelgeving van het waterschap. Het wordt niet gezien als compensatie, omdat het water niet wegvloeit in de bodem. Wel kan water duurzaam worden hergebruikt, bijvoorbeeld door hemelwater te gebruiken om bassins te vullen en om de baan te sproeien. Tot slot worden door de deelnemers grastegels (bijvoorbeeld op de parkeervlakken) gezien als mogelijke kans, grastegels laten meer hemelwater door.</p>
<p>Ecologie</p> <p>Door allerlei menselijke activiteiten staat de natuur sterk onder druk. Daarom is het van belang de huidige ecologische waarden en natuurlijke processen te behouden en waar mogelijk te versterken. Dat is een voorwaarde voor een gezonde biodiversiteit.</p>	<p><i>Ambitieniveau: minimaal</i></p> <p>Er gebeurt al veel op dit thema geven de deelnemers aan. Er is aandacht voor landschappelijke inpassing en compensatie van natuur. Inzaaien bloemrijke bermen is een kans. De plannen hebben impact op de ecologie, aangezien de baan wordt belegd met asfalt. De beoordeling van het NNN is dat er negatieve effecten worden verwacht; de NNN wordt binnen het plangebied van de MITC gecompenseerd.</p>	<p><i>Reactie thema en ambitieniveau</i></p> <p>Uitgangspunt is dat de wegen en daarmee ook de bermen veilig zijn. De hallen moeten aan de voor en achterkant toegankelijk zijn, inclusief draaicirkels. Dit betekent dat 80% van het gebied wordt voorzien van verharding. De kansen die er nog liggen op dit thema zijn mede daardoor minimaal.</p>

KANSENVERKENNING

Uitwerking duurzaamheidsthema's

Themabeschrijving	MITC, sessie 1	Kombaan, sessie 2
<p>Ruimtegebruik</p> <p>Voor een duurzame leefomgeving is zorgvuldig omgaan met de ruimte van groot belang: de beschikbare ruimte efficiënt benutten, uitbreiding van het bebouwde gebied zo veel mogelijk voorkomen en de ruimte meervoudig benutten waar het kan. Daarbij moeten ruimtelijke ontwikkelingen inspelen op huidige en toekomstige gebruikswensen.</p>	<p><i>Ambitieniveau: minimaal</i></p> <p>Er is in het projectgebied voldoende ruimte voor trapsgewijze uitbreiding/ontwikkeling het MITC. Op dit thema is geen aanvullende ambitie nodig.</p>	<p><i>Reactie thema en ambitieniveau</i></p> <p>Voor het gebied rondom de kombaan stellen de deelnemers echter dat het gebied relatief vol ligt. Daarbij staat de functie van de kombaan en gebouwen voorop. Dit biedt weinig ruimte voor meervoudig benutten van de ruimte.</p>
<p>Ruimtelijke kwaliteit</p> <p>De ruimtelijke kwaliteit van een gebied is goed als de belevingswaarde, de gebruikswaarde en de toekomstwaarde in balans zijn. Een herkenbaar landschap, aantrekkelijk gebruik van het gebied en mogelijkheden om in te spelen op toekomstige veranderingen spelen daarbij een rol. (Zichtbare) cultuurhistorie voegt extra ruimtelijke kwaliteit toe.</p>	<p><i>Ambitieniveau: bovengemiddeld</i></p> <p>Het gebied moet aantrekkelijk worden voor mensen die er werken, mede om bij te dragen aan het vestigingsklimaat: bij de innovatiefunctie van het MITC hoort een innovatief en fris landschapontwerp. De deelnemers willen inzetten op de belevingswaarde, bijvoorbeeld door het toevoegen van groen in de openbare ruimte. De omgeving is daarbij al van grote waarde van zichzelf, door de aanwezigheid van natuur en cultuurhistorie.</p>	<p><i>Reactie thema en ambitieniveau</i></p> <p>In de tweede sessie wordt genoemd dat het testcentrum moet worden afgeschermd. Het gebouw zelf wordt steriel met staalconstructie, waardoor de belevingswaarde minimaal is. Dit samen zorgt voor een minimale ambitie op dit thema.</p>
<p>Welzijn/leefomgeving</p> <p>Een duurzame leefomgeving draagt bij aan het welzijn en de gezondheid van mensen. Zo beschermt een duurzame leefomgeving mensen tegen ziekte, calamiteiten en ongevallen. Daarnaast bevordert een duurzame leefomgeving gezond gedrag, zoals bewegen en spelen, een gezonde leefstijl, sociale contacten en de sociale veiligheid.</p>	<p><i>Ambitieniveau: minimaal</i></p> <p>Testen die in de toekomst zullen worden uitgevoerd hebben een goede uitwerking op dit thema. Echter zien we dit niet als direct gevolg van de ontwikkeling (zie conclusie). De fijnstofconcentraties nemen licht toe in het gebied, waardoor de luchtkwaliteit iets achteruit gaat. Ook geluid speelt een rol. We kiezen ervoor om te doen wat wettelijk is vereist.</p>	<p><i>Reactie thema en ambitieniveau</i></p> <p>Intern salderen mag, aangezien de stikstofuitstoot als gevolg van agrarisch gebruik komt te vervallen. Verder weinig kansen gezien voor extra duurzame meerwaarde op dit thema.</p>
<p>Sociale relevantie</p> <p>Sociale relevantie vraagt om participatie van burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties in een vroeg stadium, zodat je kunt inspelen op de verschillende invalshoeken van deze groepen en hun kennis en creativiteit kunt benutten. Dit leidt tot bewustwording van de opgaven en betere besluiten met meer draagvlak.</p>	<p><i>Ambitieniveau:</i></p> <p>MITC is onderdeel van de regiodeal Noordelijk Flevoland: MITC versterkt aantrekkelijkheid van het gebied op sociaal en economisch vlak, om leegloop en eentonig aanbod tegen te gaan. De deelnemers hebben geen aanvullende ambitie op dit thema.</p>	<p><i>Reactie thema en ambitieniveau</i></p> <p>Er zijn geen toevoegingen t.a.v. de eerste sessie.</p>

KANSENVERKENNING

Uitwerking duurzaamheidsthema's

Themabeschrijving	MITC, sessie 1	Komabaan, sessie 2
<p>Investeringsen</p> <p>Bij een duurzame ontwikkeling zijn de investeringen in balans met de opbrengsten. Tot de investeringen behoren niet alleen de aanlegkosten, maar alle kosten gedurende de hele levenscyclus. Onder opbrengsten vallen naast de financiële opbrengsten ook maatschappelijke baten en de toekomstwaarde bij verschillende toekomstscenario's.</p>	<p><i>Ambitieniveau:</i></p> <p>Gesprek over dit thema nog niet gevoerd. Dit volgt later in het proces.</p>	<p><i>Reactie thema en ambitieniveau</i></p> <p>Tijdens sessie 2 wordt genoemd dat er kan worden aangestuurd op de investeringssom, door te kijken hoe kan je de aannemer meer kunt uitdagen. Meer kwaliteit aanbrengen aan de voorkant in relatie tot budgetten wordt als kans beschouwd.</p>
<p>Vestigingsklimaat</p> <p>Een aantrekkelijk vestigingsklimaat is een voorwaarde voor een economisch vitale omgeving. Het vestigingsklimaat speelt in op de gewenste duurzame ruimtelijk-economische ontwikkeling en sluit aan bij de sterke en zwakke punten van de regio. Ruimtelijke factoren die het vestigingsklimaat versterken zijn bijvoorbeeld clusters van samenwerkende en aan elkaar gerelateerde bedrijven, een goede kennisinfrastructuur en een aantrekkelijk leef- en woonklimaat.</p>	<p><i>Ambitieniveau: maximaal</i></p> <p>De ambitie voor het vestigingsklimaat is maximaal. Innovatieve, nieuwe werkgelegenheid creëren gericht op duurzaamheid en digitalisering is een belangrijk doel van deze ontwikkeling. Daarbij worden onderwijs- en kennis instellingen actief betrokken.</p>	<p><i>Reactie thema en ambitieniveau</i></p> <p>Er zijn geen toevoegingen in aanvulling op de eerste sessie.</p>
<p>Bereikbaarheid</p> <p>Voor een duurzame economische ontwikkeling is goede bereikbaarheid een voorwaarde. Goede bereikbaarheid maakt het mogelijk vraag en aanbod van arbeid, kennis en producten bij elkaar te brengen. Mobiliteit draagt in Nederland voor ongeveer 20% bij aan de CO2-uitstoot. Door kansen voor duurzame mobiliteit te benutten, komen bereikbaarheid, economie, leefmilieu en klimaat meer in evenwicht.</p>	<p><i>Ambitieniveau: maximaal</i></p> <p>De deelnemers benoemen voornamelijk in de sessie de meerwaarde van een testcentrum waarbij alles op één terrein wordt getest, waardoor vervoersbewegingen worden beperkt. Daarnaast wordt er nu op een veilige plek getest in plaats van de openbare weg. Echter vallen deze redenen buiten de scope van de duurzaamheidssessie, zie conclusie. Uit het onderzoek in het kader van de MER blijkt dat het verkeer en de kruispuntbelastingen toenemen, maar geen knelpunten veroorzaakt.</p>	<p><i>Reactie thema en ambitieniveau</i></p> <p>Er zijn geen toevoegingen in aanvulling op de eerste sessie.</p>

CONCLUSIE

Borging en vervolgstappen

Een duurzaam project of een duurzame uitvoering?

In de eerste sessie kwam meerdere keren het onderscheid aan bod tussen het MITC als duurzaam project en een duurzame uitvoering van het MITC, waarbij de inrichting van de openbare ruimte en de ontwikkeling van de gebouwen wordt verstaan.

Deze twee benaderingswijzen liepen nog wel eens door elkaar heen in de gesprekken. Zo dragen de onderzoeken en testen die plaats gaan vinden op het MITC volgens de deelnemers in grote mate bij aan onder andere:

- Het thema energie: door pilots en onderzoek met elektrisch rijden of rijden op waterstof
- Het thema welzijn en leefomgeving: door pilots en onderzoek dat leidt tot minder hinder en meer veiligheid
- Het thema bereikbaarheid: door gezamenlijk met verschillende partners op één terrein te testen, waarmee vervoersbewegingen worden beperkt en de veiligheid op de openbare weg toeneemt

Vanuit dat perspectief gezien levert het project zeker een grote potentiële bijdrage op het gebied van duurzaamheid. We nemen deze verwachte duurzame opbrengsten en onderzoeksresultaten mee in de beschrijving van de ontwikkeling in het MER. Het tweede perspectief is meer gericht op de uitvoering: hoe duurzaam worden de beoogde kombaai, de gebouwen en de openbare ruimte gerealiseerd? In dat geval gaat het bijvoorbeeld om het materiaalgebruik en de energie die nodig is voor de gebouwen, verlichting, het opladen van de elektrische voertuigen, et cetera. Over deze directe impact van het project op de 12 thema's van het Ambitiweb en de aandacht voor duurzaamheid dienen we ook te schrijven in het MER. In de volgende paragraaf staat vooral dit laatste perspectief, de mate van duurzaamheid voor de uitvoering van het project centraal.

Beschouwing duurzame kansen MITC en de kombaai

Wanneer we het ingevulde Ambitiweb en de kansen uit beide sessies samenbrengen, valt een aantal zaken op:

- Voor de kombaai (sessie 2) worden door de beperkte ruimte, het beperkte budget en de ruimte in de opdracht zeer weinig kansen voor duurzame meerwaarde gezien. In combinatie met de hoeveelheid materialen en de hoeveelheid energie die nodig is voor de realisatie van de kombaai, kan dit worden gezien als gemiste kansen op het gebied van duurzaamheid.
- Het MITC (sessie 1) verkeert in een eerdere fase waardoor er meer ruimte is voor het verkennen van en het verkrijgen van antwoorden op onderzoeksvragen. Zeker op het gebied van duurzaamheid van materialen zijn hiervoor nog aanvullende gesprekken nodig.
- Extra inzet voor de thema's Materialen en Vestigingsklimaat is naar verwachting niet nodig: de aanleiding en aard van het project zorgen ervoor dat deze thema's worden geborgd. Voor de thema's water(kwantiteit) en ruimtelijke kwaliteit vraagt een bovengemiddelde ambitie wel om extra inzet en onderzoek in het project.